

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 marca 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił T. K. przeliczenia emerytury.

Decyzja została wydana na podstawie art.25 ust.1, art.25 ust.1b ustawy z dnia 17 grudnia 1997 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2015 roku, poz.748 ze zm.).

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że decyzją z dnia 24 czerwca 2015 roku prawidłowo ustalił wysokość emerytury ubezpieczonej T. K. pomniejszając podstawę obliczenia emerytury o kwoty wcześniej pobranych emerytur.

W odwołaniu od powyższej decyzji T. K. podała, że decyzja jest dla niej krzywdząca. Wyjaśniła, że wiek emerytalny osiągnęła pod rządami starej ustawy, która nie przewidywała zmniejszenia emerytur o kwotę wypłaconych świadczeń.

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniosła o jego oddalenie. Wyjaśniła, że od 4 stycznia 2005 roku ubezpieczona miała wypłacaną emeryturą na podstawie art.29 ustawy z dnia 17 grudnia 1997 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W dniu 26 maja 2015 roku ubezpieczona złożyła wniosek o emeryturę w związku z ukończeniem 60 lat. Decyzją z dnia 24 czerwca 2015 roku przyznano ubezpieczonej emeryturę i zgodnie z art.25 ust.1b pomniejszono kwotę podstawy o wypłacone emerytury. Tak obliczone świadczenie wyniosło 1.478,23 zł i jest niższe od dotychczas wypłacanego w wysokości 1.610,44 zł. Pełnomocnik organu rentowego wyjaśniła, że powoływany przez ubezpieczoną wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie dotyczy jednostkowej sprawy, nie jest wiadome w jakim stanie faktycznym zapadł i tym samym pozostaje bez znaczenia w niniejszej sprawie. Przywołując treść art.116 ust.1 ww. ustawy podała, że data złożenia wniosku o świadczenie determinuje datę na którą jest ustalane prawo do świadczenia.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona T. K. urodziła się w dniu (...).

Wniosek o emeryturę ubezpieczona złożyła w dniu 6 grudnia 2004 roku. (wniosek – k.1 akt ZUS, I plik)

Decyzją z dnia 14 grudnia 2004 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od dnia 4 stycznia 2005 roku, od osiągnięcia wieku emerytalnego.

Do ustalenia wysokości podstawy wymiaru emerytury Zakład (...) wynagrodzenie, które stanowiło podstawę wymiaru składek z 10 lat kalendarzowych, to jest od stycznia 1987 roku o grudnia 1996 roku. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 78,83%. Podstawa wymiaru obliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru (78,83%) przez kwotę bazową 1.862,62 zł wyniosła 1.468,30 zł. Podstawa wymiaru po waloryzacji od 1 marca 2004 roku wynosi 1.494,73 zł.

Do ustalenia wysokości emerytury Zakład uwzględnił 30 lat i 9 miesięcy (369 miesięcy) składkowych oraz 4 lata 2 miesiące (50 miesięcy) nieskładkowych.

Świadczenie po waloryzacji wynosiło 1.096,31 zł. (decyzja – k.10 akt ZUS, I plik)

Wypłacone w dniu 25 maja 2015 roku świadczenie wyniosło 1.610,44 zł. (obliczenia ZUS, k.36 akt ZUS, I plik)

Powszechny wiek emerytalny ubezpieczona osiągnęła 4 stycznia 2010 roku. (okoliczność bezsporna)

W dniu 26 maja 2015 roku ubezpieczona złożyła wniosek o emeryturę. (wniosek – k.1 akt ZUS, II plik)

Decyzją z dnia 24 czerwca 2015 roku Zakład przyznał ubezpieczonej emeryturę od 1 maja 2015 roku. Do obliczenia emerytury przyjęto kwotę składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zaewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przyznano emeryturę. Zakład wskazał, że podstawa obliczenia emerytury podlega zmniejszeniu o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur, w wysokości przed obliczeniem zaliczki na podatek dochodowy i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez dalsze trwanie życia, które ustalono na dzień osiągnięcia wieku emerytalnego.

Zakład wskazał, że:

- kwota zwaloryzowanego świadczenia wynosi 432.502,69 zł,
- kwota składek zaewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 31.938,43 zł,
- suma kwot pobranych emerytur wynosi 165.987,27 zł,
- średnie dalsze trwanie życia wynosi 201,90 miesięcy.

Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art.26 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w następujący sposób:

$[(31.938,43 + 432.502,69) - 165.987,27] : 201,90$ i wynosi 1.478,23 zł.

Do ustalenia emerytury przyjęto kapitał początkowy przeliczony w związku ze zmianami z 28 lipca 2011 roku, 21 czerwca 2012 roku oraz 5 marca 2015 roku.

Zakład wskazał, że świadczenie jest mniej korzystne od dotychczas wypłacanego i emerytura została zawieszona. (decyzja – k.11 akt ZUS, II plik)

W dniu 25 lutego 2016 roku ubezpieczona złożyła wniosek o przeliczenie emerytury bez pomniejszania jej o sumę kwot pobranych emerytur. (wniosek – k.14 akt ZUS, II plik)

Powyższy stan faktyczny jest bezsporny między stronami. Istotne w sprawie okoliczności zostały ustalone na podstawie dowodów z dokumentów, których strony nie kwestionowały.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne.

Zgodnie z treścią art.25 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2016 roku, poz.887) podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego oraz środków zaewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art.40a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art.25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego z uwzględnieniem ust.5 i art.183 (który nie ma zastosowania w przypadku ubezpieczonej). Wiek ubezpieczonego wyraża się w ukończonych latach i miesiącach, a średnie dalsze trwanie życia ustala się wspólnie dla mężczyzn i kobiet oraz wyraża się w miesiącach (art.26 ust.1-3 ww. ustawy).

Zgodnie z treścią art.100 ust.1 ww. ustawy prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego powstaje z urzędu, z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Ustalenie prawa do emerytury następuje na podstawie stanu prawnego obowiązującego w dniu spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia

uprawnień, a wypłata świadczenia następuje od pierwszego dnia miesiąca, w którym ubezpieczony złożył wniosek, spełniwszy ustawowe przesłanki prawa do emerytury.

Do dnia 1 stycznia 2013 roku podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art.24 ww. ustawy stanowiła kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175, z zastrzeżeniem art. 185 (brzmienie art.25 w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - tekst jednolity: Dz. U. z 2004 roku, nr 39, poz. 353).

Przy obliczaniu wysokości tego świadczenia nie dokonywano żadnych potrąceń, w szczególności kwot pobranych z tytułu emerytur, przyznanych w oparciu o inną podstawę prawną (tzw. emerytur wcześniejszych, np. art.46 w zw. z art.29 ww. ustawy).

Ustawą z dnia 11 maja 2012 roku o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2012 roku poz. 637), która wprowadziła istotne zmiany dotyczące wieku uprawiającego do emerytury dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, różnicując je w zależności od daty urodzenia, dodany został art.25 ust.1 b. Zgodnie z treścią tego przepisu jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę na podstawie przepisów m.in. art.46, podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art.24 (ustaloną zgodnie z ust.1) pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed obliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Ustawa ta weszła w życie od dnia 1 stycznia 2013 roku.

W uzasadnieniu projektu ustawy w tym zakresie podano jedynie, że osoba, która pobiera emeryturę przyznaną przed osiągnięciem wieku emerytalnego może, po jego osiągnięciu, wystąpić o emeryturę powszechną. Wskazano także, że dla osoby urodzonej po 31 grudnia 1948 roku emerytura ta dotychczas była wyliczana przez podzielenie podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze życie dla wieku wystąpienia o emeryturę, zaś zmiana ma polegać na tym, że podstawa obliczenia „kolejnej” emerytury ma być pomniejszana o kwoty wcześniej pobranych emerytur przyznanych przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego.

Ustawa nowelizująca nie zawierała jednak żadnych przepisów przejściowych dotyczących osób, które w dacie wejścia jej w życie miały już ustalone prawo do wcześniejszych emerytur. W art.22 ww. ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw wskazano jedynie, że ustawa ta wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2013 roku.

Ubezpieczona T. K. ukończyła 60 lat w dniu 4 stycznia 1950 roku, zatem prawo do emerytury przysługującej w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego (60 lat) powstało w dniu 4 stycznia 2010 roku.

W uzasadnieniu postanowienia z dnia 3 listopada 2015 roku (P 11/14, publ OTK-A 2015/10/167), Trybunał Konstytucyjny wskazał, że w tym wypadku analogicznie należy się odnieść do innych sytuacji, w których ustawodawca zmieniał warunki nabywania prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Trybunał Konstytucyjny powołał się na orzecznictwo Sądu Najwyższego przywołując wyroki z dnia 4 listopada 2014 roku (I UK 100/14) oraz z dnia 14 września 2014 roku (I UK 19/14), które choć dotyczą odmiennych stanów faktycznych, to wyciągnięte w nich wnioski mają ogólne zastosowanie w razie zmiany stanu prawnego w zakresie przesłanek nabywania poszczególnych świadczeń z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

W pierwszym z nich Sąd Najwyższy zaznaczył, że art.100 ust.1 ustawy emerytalnej ustanawia generalną zasadę, zgodnie z którą prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Nabycie prawa do świadczenia następuje zatem ex lege i co do zasady nie jest uzależnione ani od złożenia przez ubezpieczonego stosownego wniosku, ani też od ustalenia (potwierdzenia) tego prawa decyzją organu rentowego, która ma jedynie charakter deklaratoryjny. Zdaniem Sądu Najwyższego zmiany w przepisach ograniczające dotychczasowe uprawnienia, czy też wprowadzające dodatkowe warunki nabycia prawa do

świadczenia, nie mają wpływu na istnienie prawa nabytego (powstałego) przed tymi zmianami, niezależnie od tego, kiedy został złożony wniosek o świadczenie (jego realizację).

W drugim z ww. orzeczeń Sąd Najwyższy wskazał, że nowa ustawa nie może pozbawić ubezpieczonego prawa, które nabył na mocy wcześniej obowiązującej ustawy. Nie jest zatem uprawniona wykładania, że znaczenie dla rozstrzygnięcia ma stan prawny z chwili złożenia wniosku lub wydania decyzji. Sąd Najwyższy powołał się na orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z którym w sferze praw emerytalno-rentowych zasadą ochrony praw nabytych objęte są, zarówno prawa nabyte w drodze skonkretyzowanych decyzji, przyznających świadczenia, jak i prawa nabyte in abstracto, zgodnie z ustawą przed zgłoszeniem wniosku o ich przyznanie. Natomiast w przypadku ekspektatyw praw podmiotowych ochrona ogranicza się do ekspektatyw maksymalnie ukształtowanych, tj. takich, które spełniają zasadniczo wszystkie przesłanki ustawowe nabycia pod rządami danej ustawy (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 stycznia 2000 roku, K 18/99 i powołane w nim orzeczenia Trybunału z dnia 11 lutego 1992 roku, K 14/91, z dnia 23 listopada 1998 roku, SK 7/98, z dnia 22 czerwca 1999 roku, K 5/99; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2014 roku, I UK 334/13, OSNP nr 7/2015, poz. 97). Z deklaratoryjnego charakteru decyzji organów rentowych, które potwierdzają spełnienie warunków koniecznych do nabycia prawa do świadczenia wynika, że prawo do świadczeń powstaje i istnieje niezależnie od decyzji organu rentowego, a tylko jego realizacja w postaci wypłaty świadczenia wymaga potwierdzenia decyzją. Odmowa prawa do świadczeń z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, tylko wobec niezłożenia odpowiedniego wniosku byłoby, jak słusznie zważył Sąd Najwyższy, naruszeniem charakteru decyzji organu rentowego, nadając jej charakter konstytutywny, którego przecież nie ma.

Ustawodawca do dnia 1 stycznia 2013 roku nie różnicował sytuacji osób korzystających z wcześniejszej emerytury i osób niekorzystających z tego przywileju w zakresie obliczania wysokości emerytury należnej w wieku powszechnym na podstawie art.24 ww. ustawy o emeryturach i rentach. Dopiero po tej dacie wprowadził nową regulację uprawniającą do pomniejszania wysokości podstawy emerytury, o której mowa w art.24, o sumę wcześniej pobranych emerytur przyznanych przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. Brak jest zatem podstaw, aby zasadę tę stosować do ubezpieczonych, którzy prawo do wcześniejszej emerytury uzyskali jeszcze przed dniem 1 stycznia 2013 roku.

Wprowadzona z dniem 1 stycznia 2013 roku do ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych regulacja, postawiła ubezpieczonych przed koniecznością dokonania wyboru, czy skorzystają z wcześniejszych świadczeń emerytalnych, co jednak wiąże się ze zmniejszeniem wysokości emerytury, do której nabędą prawa w wieku powszechnym, czy też zdecydują się nie korzystać z przywileju przejścia na wcześniejszą emeryturę, uzyskując w ten sposób wyższą emeryturę na zasadach ogólnych.

Ubezpieczeni przed dniem 1 stycznia 2013 roku, nie musieli dokonywać takiej kalkulacji. Emerytura w wieku powszechnym była bowiem obliczana i przyznawana na takich samych zasadach osobom, które przeszły na wcześniejszą emeryturę oraz tym ubezpieczonym, którzy z takiego przywileju nie skorzystali albo nie mogli skorzystać. Na gruncie obowiązującego do dnia 1 stycznia 2013 roku stanu prawnego w tym zakresie, ubezpieczeni działając w zaufaniu do państwa i prawa, podjęli decyzję o przejściu na wcześniejszą emeryturę, nie rozważając konsekwencji tej decyzji dla wysokości późniejszego świadczenia emerytalnego.

Reasumując brak jest podstaw do obliczenia należnej ubezpieczonej w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego emerytury w oparciu o art.25 ust.1b, czyli na gruncie obowiązywania art.25 ustawy emerytalnej w brzmieniu nadanym mu nowelizacją z dnia 1 stycznia 2013 roku. Ubezpieczona nabyła bowiem prawo do tego świadczenia z dniem ukończenia 60 lat, czyli w dniu 4 stycznia 2010 roku, gdy powyższe przepisy jeszcze nie obowiązywały. Wysokość należnego jej świadczenia powinna zostać zatem obliczona według regulacji obowiązującej w dacie nabycia prawa do emerytury.

Zgodnie z art. 129 ust.1 ww. ustawy świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Ubezpieczona złożyła wniosek o przeliczenie emerytury w dniu 25 lutego 2016 roku, a zatem przeliczenia emerytury należy dokonać od dnia 1 lutego 2016 roku, to jest od miesiąca w którym złożyła wniosek.

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art.477¹⁴§2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił wysokość emerytury T. K. od dnia 1 lutego 2016 roku, nie pomniejszając jej o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur.

ZARZĄDZENIE

1. Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi organu rentowego z pouczeniem o apelacji.
2. wypożyczyć pełnomocnikowi ZUS akta rentowe, zobowiązując do ich zwrotu w przypadku wniesienia apelacji.

6.12.2016 r.